DURUM ANALİZİ RAPORU

Çok Geç Olmadan,
Çocuk İstismarına Dur De!
26 Eylül 2016, Mersin

Hazırlayan
Zeynep M. Türkmen Sanduvac
Sosyal Hizmet Uzmanı

Kingdom of the Netherlands

NİRENGİ

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti

A. Giriş

B. Amaç

C. Yöntem

D. Avantajlar ve Zorluklar

E. Paydaş Analizi

F. Bulgular

G. Sonuç ve Öneriler

Ek 1: Görüşülen Kurum ve Kuruluşlar

EK 2: Referans Listesi

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği
ASP: Aile ve Sosyal Politikalar
ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BSRM: Bakım Sosyal Rehabilitasyon Merkezi
CB: Cumhuriyet Başsavcılığı
CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇBA: Çocuk Büro Amirliği
ÇHM: Çocuk Hakları Merkezi
ÇİM: Çocuk İzleme Merkezi
ÇKK: Çocuk Koruma Kanunu
ÇKM: Çocuk Koruma Merkezi
ÇKUAM: Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi
ÇM: Çocuk Merkezi
MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü
RAM: Rehberlik Araştırma Merkezi
SB: Sağlık Bakanlığı
SHM: Sosyal Hizmet Merkezleri
SİR: Sosyal İnceleme Raporu
SOP: Standart Operasyon Prosedürleri
STK: Sivil Toplum Kuruluşu
TC: Türkiye Cumhuriyeti
TCK: Türk Ceza Kanunu
YÖK: Yükseköğretim Kurumu

Bu rapor Hollanda Büyükelçiliği- Matra programı desteği ile hazırlanmıştır. Bu raporun içeriğinden yalnızca Nirengi Derneği sorumlu olup Hollanda Büyükelçiliği görüşlerini yansıtmamaktadır.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Son yıllarda Mersin 'de çocuk istismarı olaylarındaki artış kamu yöneticileri ve Sivil Toplum Kuruluşları çalışanları tarafından açıkça ifade edilmektedir.
Çocuk ihmal ve istismarı toplumsal bir sorundur. Hiçbir sektör ya da kurumun tek başına çocuk ihmal ve istismarını önleme konusunda kaynakları, yetki ve otoritesi yeterli olmayacaktır. Bu nedenle aile, okul ve ilgili tüm kurum ve kuruluşların da dahil olduğu etkin koruma ve müdahale programlarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Özellikle okul temelli çocuk ihmal ve istismarını tanıma, değerlendirme ve yönlendirme sistemlerinin önemli işlevleri vardır.

Bu kapsamda Nirengi Derneği, Çok Geç Olmadan Çocuk İstismarına Dur De! projesini hazırlamıştır. Proje, Matra proje destek fonu kapsamında Hollanda Elçiliğinden fon desteği almıştır.

Projenin amaçları şöyle belirlenmiştir: a. Bilgi ve farkındalık arttırmak; b. Müdahalenin desteklenmesi; çocuk ihmal, istismarının yaşanması durumunda gerekli sürecin nasıl başlatılacağı ile ilgili bilgilendirmek, yasal zorunluluklar, uzman ekip ile çalışan merkezlerin nereler olduğu konularında bilgi düzeyleri ve farkındalıklarını arttırmak; c. Baş etmenin Desteklenmesi: İlgili bütün paydaş kurum ve kuruluş çalışanlarını istismar edilen çocukla kurulması gereken iletişim yönetimi hakkında bilgilendirmek.

Projenin öncelikli aktiviteleri kapsamında Mersin'de çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bir durum/ paydaş analizi çalışması öngörülmüştür. 11- 12- 13 Ağustos 2016 tarihleri arasında, ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri ile Mersin'de yapılan görüşmeler ardından Çok Geç Olmadan Çocuk İstismarına Dur De! Mersin Durum Analizi Raporu hazırlanmıştır. Durum analizi çalışması için çeşitli yöntemler kullanıldı. Literatür taraması; çocuk ihmal ve istismarı konusunda var olan kaynaklar detaylı biçimde araştırıldı. Bu konuda bir referans listesi hazırlandı. Kurumsal ziyaretler (ikili görüşmeler); ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri kendi kurumlarında ziyaret edildi. Görüşmede yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan bir soru seti kullanıldı.

Durum Analizi/ Paydaş Analizi raporunda yer alan veri (bulgular, sonuçlar ve öneriler) proje amaçlarını gerçekleştirmek üzere planlanan çalışmalar için bir altlık oluşturmuştur.

Rapor yedi bölümden oluşmaktadır: İlk dört bölümde sırası ile Giriş, Amaç, Yöntem ve Avantajlar- Zorluklar (durum analizi çalışmasını yaparken karşılaşılan) bölümleri yer almaktadır. Beşinci bölümdeki, paydaş analizinde, çocuk ihmali ve istismarı sorunundan doğrudan veya dolaylı şekilde etkilenen ve sorunun ele alınmasında etkili- sorumlu olan kurumlar, gruplar veya kişilerin belirlenmesi çalışması yapıldı. Bu çalışmada anahtar kişi, grup veya kuruluşların söz konusu sorun ya da program için muhtemel etki dereceleri belirlendi. Altıncı bölümdeki, bulgular başlığı altında konuyla ilgili kurum ve kuruluşların Mersin'deki il temsilcileri ile yapılan görüşmelerden ve literatür taramasından elde edilen bulgular paylaşılmaktadır. Durum analizi bulguları şu başlıklar altında paylaşılmıştır: yasal düzenlemeler ve koordinasyon; vaka yönetimi ve standart operasyon prosedürleri (SoP) ; fark etme yükümlülüğü ve bildirim yükümlülüğü; müdahaleden sorumlu kuruluşlar; sağaltım ve iyileştirmeden sorumlu kuruluşlar; eğitim ve bilgilendirme. Yedinci bölümdeki, Sonuç ve öneriler altında ele alınan sonuç başlıkları şöyle özetlenebilir:

Sonuç 1: Toplumsal sorun: Çocuklara yönelik ihmal ve istismar toplumsal bir sorundur;

Sonuç 2: Yasal düzenleme: Yasal açıdan, gerek hukuk sisteminde gerekse sözleşmeler ve yasalarla çocuğun korunma altına alınması yolunda ciddi düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Uygulama sorunlar ile karşılaşılmaktadır;

Sonuç 3: Özel ihtisas kurumları ve hizmetleri: Çocuk ihmal ve istismarı ile doğrudan ilgili gelişmiş özel ihtisas kurumları ve hizmetleri (gelişmiş AB ülkelerinde olduğu gibi) pilot uygulama olarak ülkemizde de yer almaktadır. Henüz yeterince yaygınlaşmamıştır;

Sonuç 4: Koordineli çalışma ve takip: Hiçbir sektör ya da kurumun tek başına çocuk ihmal ve istismarını önleme konusunda kaynakları, yetki ve otoritesi yeterli değildir;

Sonuç 5: Standart Operasyon Prosedürleri: Kurumlar arası işbirliği-koordinasyon açısından SoP'ler belirlenmemiştir. Ayrıca, her kurumda mağdur çocukla karşılaşıldığı andan itibaren gereken SoP'ler de belirlenmemiştir. Ek olarak, Okul Temelli SoP'lerin belirlenmesi : Okul temelli çocuk ihmal ve istismarını tanıma, değerlendirme ve yönlendirme sitemine ilişkin SoP'lerinin hazırlanması ve vaka yönetimi sisteminin ivedilikle geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır;

Sonuç 6: Ortak tutum, bilgi, beceriler ve uygulamalar: Adalet (hukuk), emniyet (kolluk), adli tıp, sağlık, eğitim, psiko-sosyal alanlardaki profesyonel meslek elemanlarının ihmal ve istismar mağduru çocuklarla çalışmak için - ortak tutum ve yaklaşım içinde olmalarının sağlanması, -temel bilgi, beceri ve uygulama sistemlerinin geliştirilmesi önemlidir;

Sonuç 7: Hizmet kalitesi ve hesap verebilirlik: Bu alandaki kurum ve kuruluşların hizmet kalitesi ve faaliyetlerinin sorumluluğu almaları ile ilgili blr sistem geliştirilmemiştir.

Çocuk ihmal ve istismarı ülkemizde yaygın, ciddiye alınması gereken, ama önlenebilir bir toplumsal sorundur. Bu konuda herkesin yapabileceği birtakım aktiviteler olmakla beraber kamu kurum ve kuruluşları bağlamında atılması gereken çok önemli adımlar bulunmaktadır. Bu adımların atılmasında karar vericilerin ve kamu görevlilerinin görevi ve sorumluluğu bulunurken, STK'lar, üniversiteler, donör kuruluşların vb. kuruluşların da somut ve ülkemize uyarlanabilir öneriler ile karar vericileri desteklemesi önemlidir. Vatandaşların da çocuk ihmal ve istismarı konusunda adım atılmasını talep etmek ve izlemek hakkı ve sorumluluğu bulunmaktadır.

GIRIŞ

DURUM ANALİZİ RAPORU Çok Geç Olmadan Çocuk İstismarına Dur De! 26 Eylül 2016, Mersin

Son yıllarda Mersin 'de çocuk istismarı olaylarındaki artış kamu yöneticileri ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) çalışanları tarafından açıkça ifade edilmektedir. Cinsel istismara maruz kalan çocukların illere göre dağılımında Adana üçüncü, Mersin dördüncü sırada yer almaktadır[1].

Çocuk ihmal ve istismarı toplumsal bir sorundur. Hiçbir sektör ya da kurumun tek başına çocuk ihmal ve istismarını önleme konusunda kaynakları, yetki ve otoritesi yeterli olmayacaktır. Bu nedenle aile, okul ve ilgili tüm kurum ve kuruluşların da dahil olduğu etkin koruma ve müdahale programlarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Özellikle okul temelli çocuk ihmal ve istismarını tanıma, değerlendirme ve yönlendirme sistemlerinin önemli işlevleri vardır.

Bu kapsamda Nirengi Derneği, Çok Geç Olmadan Çocuk İstismarına Dur De! projesini hazırlamıştır. Proje, Matra proje destek fonu kapsamında Hollanda Elçiliğinden fon desteği almıştır.

Projenin amaçları şöyle belirlenmiştir:

- **Bilgi ve Farkındalık Arttırmak:**

Mersin'de ilgili bütün paydaş kurum ve kuruluş çalışanlarının, ihmal, istismar ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilgi düzeyleri ve farkındalıklarını arttırmak. İhmal ve istismara uğrayan çocukla karşılaştıklarında ne yapmaları, nereye başvurmaları konusunda bilgilendirmek. İstismara uğrayan çocukla iletişim becerisi geliştirmeleri konusunda desteklemek.

- **Müdahale:**

İlgili bütün paydaş kurum ve kuruluş çalışanlarını çocuk ihmal, istismarının yaşanması durumunda gerekli sürecin nasıl başlatılacağı ile ilgili bilgilendirmek, yasal zorunluluklar, uzman ekip ile çalışan merkezlerin nereler olduğu konularında bilgi düzeyleri ve farkındalıklarını arttırmak.

- **Baş etmenin Desteklenmesi:**

İlgili bütün paydaş kurum ve kuruluş çalışanlarını istismar edilen çocukla kurulması gereken iletişim yönetimi hakkında bilgilendirmek.

Projenin öncelikli aktiviteleri arasında Mersin'de çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bir durum analizi çalışması öngörülmüştür. Söz konusu durum analizi ile ilgili saha görüşmeleri 11- 12 Ağustos 2016 tarihleri arasında Mersin'de yapılmıştır. Çalışmayı Nirengi Derneği'ni temsilen, Zeynep M. Türkmen Sanduvac, Programlar Koordinatörü ve Ayşe Gür Turaboğlu, Genel Koordinatörü gerçekleştirmiştir.

[1] Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK). (2014).Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocuklara ait veriler.
Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21544
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

AMAÇ

Durum analizi çalışmasında ana amaç, Mersin'de çocuk ihmal ve istismarı konusunda çalışan kurum ve kuruluş temsilcileri ile görüşmeler yapmaktır.

Görüşmeler, aşağıda verilen 3 amaç doğrultusunda yapılmıştır.

a. Veri toplamak; proje amaçları doğrultusunda çalışmalar için veri toplamak- ilgili kurum ve kuruluşların çalışmaları hakkında veri toplamak- ;

b. Paydaş analizi; çocuk ihmal ve istismarı alanında çalışan kurum ve kuruluşlarla ilgili bir paydaş analizi- haritalaması yapmak;

c. Vaka yönetimi; koruyucu- önleyici ve etkin müdahale-destek için sürdürülebilir vaka yönetimi ve koordineli çalışmak konusunda bir sistem geliştirmek üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla görüş-alışverişinde bulunmak.

YÖNTEM

Durum analizi çalışması için çeşitli yöntemler kullanıldı.

- Literatür taraması; çocuk ihmal ve istismarı konusunda var olan kaynaklar detaylı biçimde araştırıldı. Bu konuda bir referans listesi hazırlandı. (Ek 1)
- Kurumsal ziyaretler (ikili görüşmeler); ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri kendi kurumlarında ziyaret edildi. Görüşülen kurum ve kuruluşlar: - Kamu kuruluşları: İl Aile ve Sosyal Politikalar (ASP) Md.lüğü; İl Sağlık Md.lüğü, Çocuk İzleme Merkezi (ÇİM); İl Emniyet Çocuk Merkezi (ÇM); Mersin Adliyesi; İl Milli Eğitim Md.lüğü (MEM), Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM); Üniversite: Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Bölümü, Çocuk Koruma ve Uygulama Merkezi (ÇKUAM); STK: Mersin Barosu Çocuk Hakları Merkezi. (Ek 2)

Görüşme aracı: Görüşmede yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan bir soru seti kullanıldı.

Sorular:

a. İhmal ve istismar vakaları size (kurumunuza) nasıl ulaşıyor?;

b. Kurumunuzun mağdurun yararına çalışabilmesi için vakanın size nasıl gelmesi- yönlendirilmesi uygundur?

c. Kurumlar arası etkili işbirliği önündeki engeller nelerdir? Bunları aşmak için neler önerirsiniz?;

d. Sizin eklemek istedikleriniz? Mesajlarınız? Dikkatinizi çeken noktalar?

AVANTAJLAR ve ZORLUKLAR

Bu çalışma ile ilgili bazı avantajlar ve zorluklar aşağıda paylaşılmıştır.

AVANTAJLAR

Nirengi Derneği Yönetim Kurulu'nun bir üyesinin Mersin'li olması. Mersin içinde her türlü bağlantının sağlanması ve lojistik konular için ciddi bir avantaj ve hareket alanı sağlamıştır.

Kurum ve kuruluşların çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi konusunda çalışmaya istekli olması bu konudaki hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olması.

ZORLUKLAR

Yukarıdaki maddelerin aksine, bazı kurum ve kuruluş temsilcilerinin de istismar vakalarını Mersin özelinde konuşmaktan rahatsızlık duydukları ve bu konuda konuşmaya çok istekli olmadıkları gözlenmiştir.

PAYDAŞ ANALİZİ

Paydaş analizinde, çocuk ihmali ve istismarı sorununda doğrudan veya dolaylı şekilde etkilenen ve sorunun ele alınmasında etkili- sorumlu olan kurumlar, gruplar veya kişilerin belirlenmesi çalışması yapıldı. Bu çalışmada anahtar kişi, grup veya kuruluşların söz konusu sorun ya da program için muhtemel etki dereceleri belirlendi.

Bu çerçevede çocuk ihmal ve istismarı ya da şüphesi söz konusu olduğunda **a. bildirimi (ihbarı) almak, b. müdahale etmek ve c. sağaltım- iyileştirme** için rol ve sorumluluğu olan kurum ve kuruluşlara odaklanıldı.

Çocuk ihmal ve istismarında bildirim almak, müdahale etmek ve sağaltım- iyileştirme ile doğrudan ilgili kurum ve kuruluşlar aşağıdaki paydaş analiz tablosunda yer almaktadır.

Bildirim Alma:

Çocuk ihmal ve istismarı ya da şüphesi söz konusu olduğunda çocuğun derhal koruma altına alınması için yasal olarak 'bildirimde bulunma ve bildirimi alma zorunluluğu' vardır. TC devleti, bu konuda ilgili kurum ve kuruşları belirlemiş ve sorumluluk vermiştir. Aynı şekilde, çocukla çalışan ve bağlantıda olan kişilere de bildirimde bulunma görevi vermiştir.

Bildirim alan kurum ve kuruluşlar:

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) İl Müdürlükleri, Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM)
- ASPB Alo 183 Sosyal Destek Hattı-ASP Bölge İletişim Merkezi
- Cumhuriyet Başsavcılıkları (CB)
- Barolar
- Kolluk

Müdahale:

Çocuk ihmal ve istismarı ya da şüphesi söz konusu olduğunda TC devleti buna müdahale etmek ve çocuğun korunmasını sağlamak için ilgili kurum ve kuruşları belirlemiş ve sorumluluk vermiştir.

Müdahaleden sorumlu kurum ve kuruluşlar (ifade alma, adli muayene ve diğer soruşturma işlemleri için)

- Sağlık Bakanlığı (SB), Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) ve Hastaneler
- Üniversite Tıp Fakültesi, Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezleri (ÇKUAM)
- Adli Tıp Kurumu
- Çocuk Mahkemesi (ÇM), çocuğun korunması boyutu

Bu çerçevede, bu suçu isleyen kişilerin kovuşturulmasından sorumlu kurum ve kuruşları da belirlemiştir.

- Ceza Mahkemesi
- Aile Mahkemesi

Sağaltım – İyileştirme

Çocuk ihmal ve istismarı ya da şüphesi söz konusu olduğunda, mağdur çocuğun sağaltımı ve iyileştirilmesi (topluma entegrasyonu) için TC devleti ilgili kurum ve kuruşları belirlemiş ve sorumluluk vermiştir.

- ASPB İl Müdürlükleri /Sosyal Hizmet Merkezleri
  Müdahale Kapasite: ayni ve/veya nakdi yardım: ÇİM'deki mağdur çocuk için; sosyal inceleme raporu; ilgili tedbir kararlarının yerine getirilmesi; kurum koruması; Bakım Sosyal Rehabilitasyon Merkezi (BSRM), yurt veya yuva, koruyucu aile.
- İl Sağlık Müdürlükleri;
  Müdahale kapasitesi; hastane
- İl Milli Eğitim Müdürlükleri;
  Müdahale kapasitesi; okul ve RAM

PAYDAŞ ANALİZİ ÇOCUK İSTİSMARI :
BİLDİRİM ALMAK, MÜDAHALE ETMEK, SAĞALTIM-İYİLEŞTİRME SAĞLAMAKTAN SORUMLU KURUM ve KURULUŞLAR

PAYDAŞ	PAYDAŞIN SORUNLA İLİŞKİSİ	PAYDAŞIN SORUNDAN ETKİLENME DERECESİ	PAYDAŞIN ZORLU ve GÜÇLÜ YÖNLERİ ±	PAYDAŞIN İLGİSİ MERSİN	MERSİN'DE PAYDAŞIN KONUMU/DURUMU
İçişleri Bakanlığı, • Emniyet Gen. Md.lüğü • İl Emniyet Md.lüğü • Çocuk Şube Md. • Çocuk Büro Amirliği	Görev ve Çalışma Yönetmeliği http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/04/20010413.htm#5	Yüksek- çocuk istismar vakaların birinci aşamada dahil olur. • vakaları CİM'e yönlendirmek durumundadır.	+ Yasal konum İnsan gücü Eğitim Açık Prosedür - Eğitimli insan gücü Bilinirlik Fiziksel ortam düzenlemesi	Destekleyici	Çocuk Büro (ÇB) Amirlikleri • Merkez Çocuk Büro • Mezitli Çocuk Büro • Toroslar Çocuk Büro • Yenişehir Çocuk Büro • Akdeniz Çocuk Büro
Sağlık Bakanlığı, • Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM)	Ekim 2012 tarih ve 20 sayılı Başbakanlık Genelgesi http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121004.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121004.htm	Yüksek- çocuk İstismar vakaların birinci aşamada dahil olur. • Vakaya ilişkin ifade alma, adli muayene ve diğer her türlü soruşturma işlemleri tek merkezde (ÇİM) yapılır. • Soruşturma sonrası İl ASP Md. 'ne sosyal İnceleme için yönlendirilir.	+ Yasal konum İnsan gücü Eğitim Açık Prosedür - Eğitimli insan gücü Uluslararası standartlar İzleme-sonraki aşamalar Bilinirlik	Destekleyici	Mersin'de ÇİM faaliyet göstermektedir.
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) • Çocuk Hizmetleri Gen. Md. • İl ASP Md.lüğü • Çocuk Hizmetleri / Sosyal Hizmetler Şube Md.lüğü	5395- Çocuk Koruma Kanunu http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf	Yüksek- çocuk İstismar vakaların birinci aşamada dahil olur. Sosyal inceleme için ÇİM 'den gelen vakaların sosyal incelemesini yapar ve sosyal inceleme için görevlendiren makama raporu sunar.	+ Yasal konum İnsan gücü Eğitim Açık Prosedür	Destekleyici	Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) • Akdeniz İlçe SHM • Toroslar İlçe SHM • Tarsus İlçe SHM

PAYDAŞ ANALİZİ ÇOCUK İSTİSMARI : (DEVAM)
BİLDİRİM ALMAK, MÜDAHALE ETMEK, SAĞALTIM-İYİLEŞTİRME SAĞLAMAKTAN SORUMLU KURUM ve KURULUŞLAR

PAYDAŞ	PAYDAŞIN SORUNLA İLİŞKİSİ	PAYDAŞIN SORUNDAN ETKİLENME DERECESİ	PAYDAŞIN ZORLU ve GÜÇLÜ YÖNLERİ ±	PAYDAŞIN İLGİSİ MERSİN	MERSİN'DE PAYDAŞIN KONUMU/DURUMU
			- Eğitimli insan gücü Süre- sosyal inceleme Uluslararası standartlar İzleme-sonraki aşamalar Bilinirlik		SİR hazırlanmaktadır. Mersin'de kız çocukları için 1 adet ÇDM bulunmaktadır. Kurum koruması gereken erkek çocuklar Mersin dışında bir ÇDM'ye gönderilmektedir.
Milli Eğitim Bakanlığı İl MEM Md.lüğü • Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM)	TCK Maddeler: 278-279- 280 Suçun veya suç şüphesinin Bildirim zorunluluğu https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html	Yüksek- MB personeli tarafından duygusal, fiziksel ve cinsel istismar durumları karşısında ASPB/Kolluk kuvvetleri/Cumhuriyet Savcılığına bildirim yapılması gerekmektedir.	+ Yasal konum İnsan gücü Eğitim Bilinirlik - Eğitimli insan gücü Açık prosedür Uluslararası standartlar Farkına varma- bildirme ve izleme-sonraki aşamalar	Destekleyici	Mersin'de RAM çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitimler düzenlemektedir. İstismar mağduru çocukların okul bağlantılarını güçlendirmek yönünde çalışmaktadır.
Üniversiteler- Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezleri	2547 sayılı YÖK yasası http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+say%C4%B1l%C4%B1%20Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim+Kanunu/f439f90b-7786-464a-a48f-9d9299ba8895 Mersin Üniv. Tip Fak. (CKUAM) http://www2.mersin.edu.tr/akademikf/	Yüksek- Orta (görev verilirse) Cumhuriyet Savcısının yönlendirmesi ile İstismara uğrayan çocukların ihmal ve istismardan korunması için çalışmak, bu çocukları değerlendirmek, tanı, tedavi, korunma ve izlenmelerini gerçekleştirmek.	+ Eğitimli personel Uluslararası standartlar Açık prosedür dokümanları –standart operasyon prosedürü(SoP) - Yasal konum Politikaları/karar vericileri	Destekleyici	Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi

PAYDAŞ ANALİZİ ÇOCUK İSTİSMARI : (DEVAM)
BİLDİRİM ALMAK, MÜDAHALE ETMEK, SAĞALTIM-İYİLEŞTİRME SAĞLAMAKTAN SORUMLU KURUM ve KURULUŞLAR

PAYDAŞ	PAYDAŞIN SORUNLA İLİŞKİSİ	PAYDAŞIN SORUNDAN ETKİLENME DERECESİ	PAYDAŞIN ZORLU ve GÜÇLÜ YÖNLERİ ±	PAYDAŞIN İLGİSİ MERSİN	MERSİN'DE PAYDAŞIN KONUMU/DURUMU
Baro - Çocuk Hakları Komisyonu	Mersin Barosu, Çocuk Hakları Merkezi http://www.mersinbarosu.org.tr/detay2/123/cocuk-haklari-komisyonu/	Yüksek- Orta ÇKK 31. Maddesi uyarınca Mağdur çocuğun durumunun Cumhuriyet savcısına, baroya, aileye ve ASPB il/ilçe müdürlüğüne haber verilmesi gereklidir. Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektirecek suçlarda, baro tarafından mağdura avukat (vekil) atanır (CMK m.234/3).	+ Yasal konum Eğitimli insan gücü Politikaları/karar vericileri etki gücü Bilinirlik - Yasal konum Eğitimli insan gücü Politikaları/karar vericileri etki gücü Bilinirlik	Destekleyici	Mersin Barosu, Çocuk Hakları Merkezi Mersin'deki çocuk istismarı vakalarını hukuki açıdan takip etmektedir. Kamuoyunu bilgilendirme-savunuculuk çalışmaları yapmaktadır.

PAYDAŞ ANALİZİ

İçişleri Bakanlığı, Emniyet Gen. Md.lüğü, İl Emniyet Md.lüğü, Çocuk Şube Md., Çocuk Büro Amirliği (ÇBA)

Polisin çocuklara yönelik olarak yürüteceği hizmetler konusunda ve ayrıca 0-18 yaş grubu çocukların gelişim özellikleri, davranış bilimleri, mülakat teknikleri, iletişim becerisi gibi konularda özel eğitim almış bir polis birimidir[2].

Başta Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme olmak üzere yürürlükteki mevzuat esas alınarak emniyet teşkilatının çocuklara yönelik hizmetlerinin iyileştirilmesi amacıyla "Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü / Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği" 13.04.2001 gün ve 24372 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yeni yapılanma ile Küçükleri Koruma Şube Müdürlükleri Çocuk Şube Müdürlüklerine; Küçükleri Koruma Büro Amirlikleri ise Çocuk Büro Amirliğine dönüştürülmüştür. Bu güne değin Küçükleri Koruma Şube Müdürlükleri tarafından yürütülen korunmaya, yardıma muhtaç, buluntu, kimliği tespit edilemeyen, sokakta yaşayan, başıboş, terk edilmiş, mülteci, refakatsiz ve benzeri çocuklara yönelik hizmetlerin yanı sıra, suç işlediği şüphesi altında bulunan çocukların adli-idari tüm suç soruşturmaları da Çocuk Şube Müdürlükleri / Büro Amirlikleri tarafından yürütülmektedir[3].

Sağlık Bakanlığı, Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM):

Her il için ayrı olmak üzere Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler, kurumlar bünyesinde kurulması planlanan, cinsel istismara uğramış olma şüphesi altındaki mağdur çocukların, ifade alma, adli muayene ve diğer her türlü soruşturma işlemlerinin tek merkezde yapıldığı yerlerdir. ÇİM'de mağdur çocukla ilgili ön görüşme, aile görüşmesi, adli görüşme, adli- fiziki muayene, psikolojik sağlığının değerlendirilmesi işlemleri yapılır[4].

ÇİM ekibi içerisinde çocuk hekimi, psikolog, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, çocuk gelişim uzmanı, adli tıp uzmanı, çocuk psikiyatristleri ve hemşire bulunur.

2012 yılı itibari 11 ilde ÇİM açılmıştır. Bu merkezlerin ülke genelinde yaygınlaştırılması ve etkinliğinin arttırılması için çalışmalar halen devam etmektedir. Mersin'de bir adet ÇİM hizmet vermektedir.

[2] Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü / Büro Amirliği Kuruluş, Görev Ve Çalişma Yönetmeliği / Çevrimiçi Erişim Sitesi: www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/04/20010413.htm/ Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016
[3] a.g.e
[4] ASPB. (2013). Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı: 2013-2017./ Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/54ad4cd6369dc5dac028bda2/ulusalcocukhaklaristratejibelgesiveeylemplani.pdf / Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016
[5] a.g.e

PAYDAŞ ANALİZİ (devam)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), Çocuk Hizmetleri Gen. Md.,İl ASP Md.lüğü, Çocuk Hizmetleri / Sosyal Hizmetler Şube Md.lüğü

Çocuk Hizmetleri Şubelerinin görevleri şöyle belirlenmiştir[6]:
Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunması ve sağlıklı gelişimi için gerekli önleyici ve telafi edici mekanizmaları oluşturmak ve uygulamaya koymak.

Gerektiğinde tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yapmak ve sosyal inceleme raporunu (SİR) yetkili mercilere göndermek. Gerektiğinde verilebilecek tedbir kararları: bakım tedbiri, danışmanlık tedbiri, sağlık tedbiri, eğitim tedbiri, adli kontrol tedbiri, denetim tedbiri.

ÇİM'de görevli ASPB temsilcisi, çocuğun adli görüşmesinde izleyici olarak bulunur, verilecek tedbir kararları hakkında görüş bildirir. Çocuğun derhal kurum bakımına alınması gereken durumlarda, çocuğun uygun kurum ya da kuruluşa yerleştirilmesini ve takibini gerçekleştirir. Kuruma yerleşecek çocukların nakli için ilgili kuruluşlarla bağlantıya geçilerek teslimini sağlar. ASPB ile ilgili tüm yazışma ve evrak işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağlar, gerekli gördüğü ya da Cumhuriyet savcısı tarafından gerekli görülen çocuklar hakkında sosyal inceleme yapar ve SİR düzenleyerek ilgili kurumlara gönderir[7].

İstismar mağduru olan ve hakkında bakım tedbiri alınan çocuklara yönelik Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri (BSRM) hizmet vermekte olup mevcut durumda 36 BSRM bulunmaktadır.

Mersin'de kız çocukları için 1 adet Çocuk Destek Merkezi bulunmaktadır. Kurum koruması gereken erkek çocuklar Mersin'den başka illerde bulunan ÇDM'lerinden birisine gönderilmektedir.

2011 yılında yapılan düzenleme ile il düzeyinde Çocuk Koruma Koordinasyon sorumluluğu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na verilmiştir. Bu kapsamda Mersin'de de ilgili vali yardımcısı başkanlığında Mersin İl Çocuk Koruma Koordinasyon Kurulu mevcuttur ve çalışmalarını sürdürmektedir.

[6] ASPB. (2011) Teşkilat ve görevleri Hakkında KHK. / Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat//ulusal-mevzuat/kanun-hukmunde-kararnameler/aile-ve-sosyal-politikalar-bakanliginin-teskilat-ve-gorevleri-hakkinda-kanun-hukmunde-kararname / Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016
[7] UNICEF.(2013). Türkiye'de Çocuklar için Adalet. Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.unicef.org.tr/files /bilgimerkezi/doc/7%20VAKA%20TEMELL%C4%B0%2E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20K%C4%B0TABI.pdf / Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

PAYDAŞ ANALİZİ (devam)

Üniversite Tıp Fakültesi, Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÇKUAM)

ÇKUAM'in temel görevlerinden birisi korunma ihtiyacı olan çocukların tanı, tedavi, korunma ve izlenmelerine dair uygulama ve araştırmaların yapılacağı ortamı sağlamaktır[8].

İstismar mağduru olan ya da olma şüphesi olan çocuklar, Cumhuriyet Savcılığı ya da mahkeme sevki ile adli tıbbi muayene amacıyla ÇKUAM'a gönderilmektedir. Çocuğun merkeze gelişi, şikâyet, ihbar ya da adli yetkilinin kendi kaynaklarına bağlı olarak istismarı öğrenmesi şeklinde olabilir.

ÇKUAM ekibince, adli tıbbi değerlendirme yapılır. Adli tıbbi değerlendirme yapılırken, çeşitli kurum ve kuruluşlar ile bilgi ve danışmanlık için işbirliği yapılabilir. Örneğin, Baro Çocuk Hakları Komisyonu (ÇHM), İl RAM veya sosyal inceleme raporu için il ASP ile işbirliği yapılabilir. Son aşamada, ekip toplantısı ile tanı konur ve çocuk hakkında adli rapor düzenlenerek, raporu talep eden adli yetkiliye ulaştırılır.

Mersin'de Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi (ÇKUAM) bulunmaktadır.
Mersin ÇİM'in kurulması ile istismar vakaları adli tıbbi muayene için ağırlıklı olarak ÇİM'e gönderilmektedir. Ancak, bazı istismar vakalarının adli tıbbi muayene için Mersin Cumhuriyet Savcılığı ya da mahkeme tarafından ÇKUAM'a gönderildiği belirtilmiştir.

Mersin Barosu Çocuk Hakları Merkezi

CKK 31. Maddesi v3 CMK 234/3. Maddesi uyarınca mağdur çocuğun durumunun Cumhuriyet savcısına, baroya, aileye ve ASPB il/ilçe md.lüğüne haber verilmesi gerektiğinden Baro CHK ilk aşamadan olaya dahil olmaktadır. Sonraki aşamada da mağdur çocuğun vekilinin bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, mağdura avukat (vekil) atanması konusu da Baro'nun sorumluluk alanındadır.

Mersin Barosu Çocuk Hakları Merkezi (MBCHM) 24 üyeden oluşmaktadır. MBCHM'nin çocukların korunması ve çocuk hakları alanında rol aldığı çalışmalardan bazı örnekler: Mersin Valiliği ASP İl Müdürlüğü, Çocuk Koruma Kanunu Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler İl Koordinasyon Toplantılarına, Mersin Barosu adına düzenli olarak aktif katılım sağlamak; Barolar Birliği'nin düzenlemekte olduğu Baroların Çocuk Hakları Kurullarının Yıllık Değerlendirme ve Eşgüdüm Toplantılarına aktif katılım sağlayarak Mersin Barosunu temsil etmek; Barolar Birliği ile Unicef'in ortak düzenlemekte olduğu Çocuklar İçin Adalet projesine de aktif katılım sağlamak.

[8] UNICEF. (2011). Hastane Temelli Çocuk Koruma Merkezleri İçin Başvuru Kitabı İhmal ve İstismara Uğrayan Çocuğa Bütüncül Yaklaşım. Çevrimiçi Erişim Sitesi: http:/cokmed.org/_ekurs/uploads/1_koruma_merkezi.pdf / Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

BULGULAR

DURUM ANALİZİ RAPORU Çok Geç Olmadan Çocuk İstismarına Dur De! 26 Eylül 2016, Mersin

Bu bölümde yöntem kısmında belirtildiği gibi, çocuk ihmal ve istismarı gerçekleştiği ya da şüphesi oluştuğu andan itibaren ÇKK çerçevesinde devreye giren kurum ve kuruluşların Mersin'deki il temsilcileri ile yapılan görüşmelerden ve literatür taramasından elde edilen bulgular paylaşılmaktadır.

Durum analizi bulguları şu başlıklar altında paylaşılmıştır: yasal düzenlemeler ve koordinasyon; vaka yönetimi ve standart operasyon prosedürleri (SoP); fark etme yükümlülüğü ve bildirim yükümlülüğü; mağdur çocuk-müdahaleden sorumlu kuruluşlar; mağdur çocuk- sağaltım ve iyileştirmeden sorumlu kuruluşlar; eğitim ve bilgilendirme

YASAL DÜZENLEMELER ve KOORDİNASYON

Çocuk hakları açısından ülkemizdeki hukuk istemindeki düzenlemelere bakıldığında uluslararası sözleşmeleri onaylayan ve bunu iç hukuktaki düzenlemelere yansıtan bir hukuk sistemimizin olduğu görülmektedir[9]. Özellikle, 3.7.2005 tarih ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu korunma ihtiyacı olan çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemesi bakımından önemli bir yasal gelişmedir.

5395 sayılı ÇKK'nda mevcut kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun tek elden yapılması için yasal düzenleme getirilmiştir.
Yasal olarak en temel gelişme: 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 08/06/2011 tarih ve 27958 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2/c ve 8/i maddesi ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda belirlenen tedbirlerin yürütülmesi ve koordinasyonunun sağlanmasının ASPB'nin görevleri arasında sayılması olarak verilmektedir.

Ancak uygulamada çocuğun yararı açısından koordinasyon hala bir sorun olarak dikkat çekmektedir. Vakalar bazında işleyişle ilgili olarak bazı sorunlar veya ihtiyaçlar da saptanmıştır; örneğin, kurumlar arası işbirliği ve iletişimle ilgili prosedürlerin olmaması; kurumsal bilgi ve beceri kapasitesinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulması; konu ile ilgili profesyonel meslek elemanlarının sayısının eksikliği; mevcut kadronun bilgi, beceri ve kapasitesinin desteklenme ihtiyacı- rehberlik ve denetim ihtiyacı. vb. konulardaki boşluklar dikkat çeken sorun alanlarıdır.

VAKA YÖNETİMİ ve STANDART OPERASYON PROSEDÜRLERİ (SOP)[10]

İhmal ve istismar vakalarında uzmanlık alanları çerçevesinde pek çok kurum ve kuruluş devreye girmektedir. Bu konudaki rol ve sorumluluklar yasalar ile belirlenmiştir.
Bununla birlikte, tek ihmal ve istismar vakası özelinde bildirimi alma- müdahale- sağaltım/ iyileştirme aşamaların dahil olan bütün kurum ve kuruluşların üzerinde anlaştığı, ortak yaklaşım ve aksiyon çerçevesini belirleyen ve vakayı takip eden bir vaka yönetimi sisteminin olmadığı belirlenmiştir.

Buna bağlı olarak kurum ve kuruluşların hem kendi içinde hem de vaka yönetimi açısında izleyecekleri Standart Operasyon Prosedürleri (SoP)'nin de olmadığı belirlenmiştir.

Örneğin, bir kuruluş vakayı bir diğer kuruluşa devrettikten sonra vaka ile bağlantısı çok büyük ölçüde (bazı kurumlarda tümüyle) kalmamaktadır.

FARK ETME YÜKÜMLÜLÜĞÜ ve BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Bu iki yükümlülükten bildirim yükümlülüğü daha çok bilinmekte ve üzerinde konuşulmaktadır. Fark etme yükümlülüğü hemen hemen hiç konu olmamaktadır. Çocukla bağlantıda olan, sağlık, sosyal hizmetler ve eğitim kurumları, vb. çalışanları için yasal olarak bağlayıcı nitelikte 'fark

[9] Uğurlu Z,ve Gulsen İ. (2014). Çocuk Hakları ve Hukuki Bağlamda Çocuğun İhmal ve İstismardan Korunması. / Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ijoses/article/view/5000121617 / Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016
[10] SoP olayın niteliğine göre nasıl harekete geçileceğinin, hangi zamanlama ve sırayla nelerin yapılacağının önceden planlanmış halini ifade eder

etme' yükümlülüğünün uygulanması yönünde bir mekanizma oluşturulmamıştır.

Oysa 'bildirim' yükümlülüğü için mevzuat çok açıktır. Çocuğun şiddete maruz kalması ya da şüphesi halinde bunun çocuğun korunmasından sorumlu kurumlara bildirmesini sağlamak üzere Devlet 'bildirim yükümlüğü' getirmiştir.

Çocukla çalışanlar ve bireysel olarak herkes için bildirim görevi yasalar ile zorunlu hale gelmiştir; aksi davranışlar TCK' da bir suç olarak yer almaktadır.

Buna rağmen, bildirim yükümlülüğü konusunda, uygulamada vakalar bazında bazı sorunlar veya ihtiyaçlar da saptanmıştır; örneğin,

- bildirimde bulunan kişinin kimliği genellikle deşifre olmaktadır. Kişiler bu nedenle bildirimde bulunmaktan çekinmektedir;
- özel hayatın gizliliği ve korunma ihtiyacını gözetir biçimde hangi durumların, nasıl bildirileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır;
- çocuk şube- çocuk büro yapılanması ve yaklaşımı kamuoyunda yeterince bilinmediğinden istismar vakalarının adli kolluğa* bildirilmesi ve adli kolluğun müdahalesi fikri caydırıcı- (çekince) neden olabilmektedir.

*Adli kolluk: Türkiye'de Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik komutanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü adli kolluk görevini yürütmektedirler.

MAĞDUR ÇOCUK - MÜDAHALEDEN SORUMLU KURULUŞLAR

Çocuk istismarı ile ilgili bildirimler (ihbarlar) farklı kurumlara yapılabilmektedir.

İhbarları alarak mağdur çocuğun durumunu değerlendirecek çok disiplinli bir değerlendirme ve izleme sisteminin olmayışı dikkat çekmektedir. İhbarı alan kolluk birimleri ile il ASP Md. lüğü arasında doğrudan bağlantılı bir çalışmanın olmadığı belirlenmiştir.

- SB ÇİM ve Üniversite ÇKUAM gibi çok disiplinli çalışma esasına göre çalışan bir yapının kurulmuş olması bütün paydaşlarca olumlu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, ÇİM'ler sadece cinsel istismar mağdurlarına yöneliktir ve pilot uygulama ile kısıtlı sayıda ilde hizmet vermektedir.
- Mevcut durumda Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) ve üniversite hastanelerine bağlı Çocuk Koruma Merkezleri (ÇKM) birbirinden bağımsız çalışmaktadır. Örneğin, ÇİM'lerin olduğu illerdeki üniversitelerin ÇKM'nden adli muayene konusunda destek alınmamaktadır. Adli muayene için ildeki kamu hastanelerinden adli muayene uzmanlığı olmayan doktorlardan muayene talep edilebilmektedir.
- Kolluk birimleri ile il ASP Md.lüğü arasında mağdur çocuğa ilişkin bildirim ve teslim etme konularında doğrudan bir bağlantı olmadığı görülmüştür.
- Cumhuriyet Başsavcılıkları bünyesinde sorun alanlarına göre çeşitli uzmanlık büroları bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de Çocuk Bürosudur. Örneğin, Mersin CB Çocuk Bürosu mağdur çocuklarla ilgili bildirimden başlayarak olaya ilk aşamada dahil olmaktadır.

Genel olarak ülke çapında mevcut CB Çocuk Bürolarının yeterli personel ve çocuklar için uygun fiziksel koşullar açısından desteklenmesi konusu görüşmelerde ifade edilmiştir.

MAĞDUR ÇOCUK- SAĞALTIM ve İYİLEŞTİRMEDEN SORUMLU KURULUŞLAR

Çocukların korunmasına yönelik tedbirlerin uygulanmasında kurumlar arasında sistematik bir koordinasyonun olmadığı saptanmıştır.

Örneğin, tedbirlerin belirlenmesi ile çocuğun sağaltım- iyileştirme sürecinden yararlanabilmesinde ailenin ilgisi belirleyici olmaktadır. Tedbirlerin uygulanması konusunda ilgisiz- bilgisiz aileler için kurumlar arası koordinasyon olmadığından çocuğun yararını gözeten bir sistem de işlememektedir.

- Mağdur çocukla karşılaşan profesyonel meslek elemanları için temel ve ortak psiko-sosyal destek - müdahale eğitimlerinin sağlanmadığı belirlenmiştir. Verilen eğitimlerin bir standandardının olmadığı saptanmıştır.
- Vakanın özelliğine göre gereken psiko-sosyal müdahalenin uygulanması. Psiko-sosyal müdahalenin vaka yönetimi içinde ele alınması.

EĞİTİM ve BİLGİLENDİRME

Çocuk ihmal ve istismarı konusunda çeşitli kurumlar hem kendi hizmet içi eğitim programlarında hem de kamuoyu (ağırlıklı olarak öğrenciler) için çeşitli projeler ve eğitim çalışmaları yapmaktadır. Ancak, bu eğitimlerin sistematik-standart bir uygulama ve yaklaşım ile yapılmadığı belirlenmiştir.

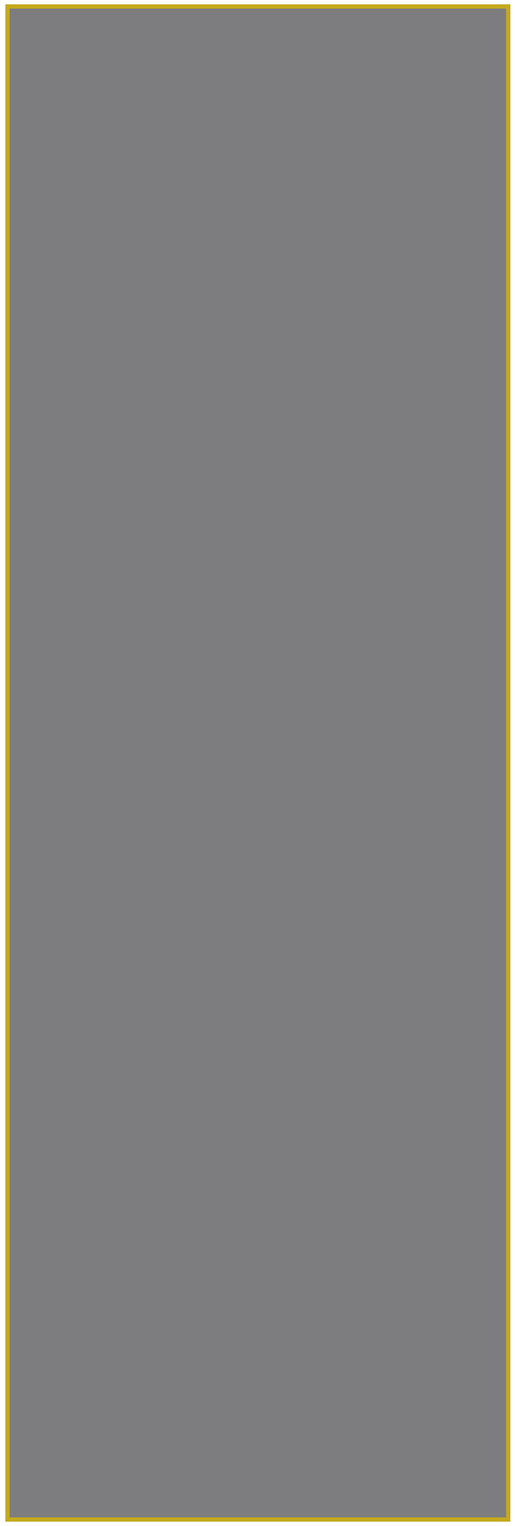

3 SONUÇ ve ÖNERİLER

SONUÇ 1: TOPLUMSAL SORUN

Çocuklara yönelik ihmal ve istismar toplumsal bir sorundur.

ÖNERİLER:

a. Ülke çapında bütün kurum ve kuruluşların, karar vericilerin, kişilerin, ailelerin farkına varma, bildirme, müdahale ve sağaltım - iyileştirme süreçlerine ciddi ve bilinçli şekilde katkı vermesi ile ilgili düzenlemelerin yapılması önemlidir.

b. Çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkına varma, bildirme, müdahale ve sağaltım - iyileştirme süreçlerine ilişkin iyi örneklerin paylaşılması ve kamuoyunda yer alması için 'bilinçli, duyarlı- çocuk dostu' medyanın katkısını almak üzere çalışılması önerilir.

SONUÇ 2: YASAL DÜZENLEME

Yasal açıdan, gerek hukuk sisteminde gerekse sözleşmeler ve yasalarla çocuğun korunma altına alınması yolunda ciddi düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Mevcut yasalar rehber nitelikte uygulama ile ilgili adımları da tarif etmektedir. Ancak uygulamada sorunlar ile karşılaşılmaktadır

Sorun alanları: a. Çocukların korunmasına dair düzenlemeler dağınık ve çeşitlidir; hukuk sistemimizde tek bir çatı altında toplanmamıştır. Bu kapsamda sorumluluk da farklı kurumlar arasında dağıtılmıştır.
b. Yasaların uygulanması ve /veya kurumların kapasitesi ile ilgili olarak sorunlar yaşanmaktadır.

ÖNERİLER:

a. İhmal ve istismara uğramış çocukların izlenmesi ve başvurabilecekleri destek sistemlerinin arttırılmasına yönelik eksikliklerin giderilmesi ve çok disiplinli ele alınması gereken bu sorunun tüm toplumsal kesimleri içine alacak şekilde ülke politikası haline getirecek çalışmalar yapılması gerekmektedir[11].

[11] Uğurlu Z,ve Gulsen İ. (2014). Çocuk Hakları ve Hukuki Bağlamda Çocuğun İhmal ve İstismardan Korunması. / Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ijoses/article/view/5000121617 / Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

SONUÇ 3: ÖZEL İHTİSAS KURUMLARI ve HİZMETLERİ

Çocuk ihmal ve istismarı ile doğrudan ilgili gelişmiş özel ihtisas kurumları ve hizmetleri (gelişmiş AB ülkelerinde olduğu gibi) pilot uygulama olarak ülkemizde de yer almaktadır.

ÖNERİLER:

a. Bu kuruluşların ülke çapında yaygınlaştırılması ile ilgili çalışmalara hız verilmesi ve yeterli, eğitimli personel istihdamına ağırlık verilmesi önemlidir.
b. Pilot uygulama sürecinde bu kurumlardaki hizmetin mercek altına alınması, pilot iller/kurumlar arası bilgi ve deneyim ve paylaşımına dayalı 'öğrenilen derslerin' rapor edilmesi ve ülke çapında yaygınlaştırma öncesi gerekli iyileştirmelerin yapılması yönünde çalışılması önerilir.

SONUÇ 4: KOORDİNELİ ÇALIŞMA ve TAKİP

Hiçbir sektör ya da kurumun tek başına çocuk ihmal ve istismarını önleme konusunda kaynakları, yetki ve otoritesi yeterli değildir.

ÖNERİLER:

a. Farkına varma, bildirme, müdahale ve sağaltım–iyileştirme, takip süreçlerinde çocuklara erken müdahale ve etkin rehabilitasyon desteği sağlayabilmek için kurumlar arası koordineli çalışma ile ilgili sistemlerin işletilmesi önerilir.
b. ÇKK' nda yer alan il/ilçe Koordinasyon Kurulları yerinde bir fikirdir; yasal dayanağı da olduğu için sistemde güçlü şekilde yer alabilir. Ancak, uygulamada yeterince - aktif şekilde görev yapamadığı görülmektedir. Bunun nedenlerinin iller arası bir komisyon ile araştırılması ve kurulların çalışması ile ilgili SoP'lerinin hazırlanması önerilir.

SONUÇ 5: STANDART OPERASYON PROSEDÜRLERİ

Çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili kurumlar arası işbirliği - koordinasyon açısından SoP'ler belirlenmemiştir. Ayrıca, her kurumda mağdur çocukla karşılaşıldığı andan itibaren gereken SoP'ler de belirlenmemiştir.

ÖNERİLER:

a. İhmal ve istismar olayı ile karşılaşıldığında, ihmal ve istismarın niteliğine göre kurumda, okulda, ailede, mahallede nasıl harekete geçileceğinin, hangi zamanlama ve sırayla nelerin yapılacağına ilişkin dokümanların hazırlanması önemlidir. Olaya neden olan tehdidin türüne göre, farklı müdahale işlemlerini dikkate alan alternatifli planlama yapılması bu kapsamdadır.
b. Okul Temelli SoP'lerin belirlenmesi: Okulların ve öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı ile baş etme konusunda önemli katkıları olabilir. Bunun için, okul temelli çocuk ihmal ve istismarını tanıma, değerlendirme ve yönlendirme sitemine ilişkin SoP'lerinin hazırlanması ve vaka yönetimi sisteminin ivedilikle geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

SONUÇ 6: ORTAK TUTUM, BİLGİ, BECERİLER ve UYGULAMALAR

Adalet (hukuk), emniyet (kolluk), adli tıp, sağlık, eğitim, psiko-sosyal alanlardaki profesyonel meslek elemanlarının ihmal ve istismar mağduru çocuklarla çalışmak için

- ortak tutum ve yaklaşım içinde olmalarının sağlanması,
- temel bilgi, beceri ve uygulama sistemlerinin geliştirilmesi.

ÖNERİLER:

a.Vaka Yönetimi: Mağdur çocuklar için 'vaka yönetimi' sisteminin kurumlar arası katılımcı bir yaklaşım ile ülkemize uyarlanması. Pilot illerde test çalışma yapılarak, ülke çapında yaygınlaştırılması. Vaka Yönetimi: Tanışma-Taahhüt, Görüşme, Vaka eylem Planlaması, Planın Uygulanması, Vaka Takibi Yönetimi,

SONUÇ 6: ORTAK TUTUM, BİLGİ, BECERİLER ve UYGULAMALAR (DEVAM)

Vakanın Sonlandırılması, Hizmetin Değerlendirilmesi aşamalarından oluşur

b.Standart Operasyon Prosedürleri; İhmal ve istismar olayı ile karşılaşıldığında, ihmal ve istismarın niteliğine göre okulda, ailede, mahallede nasıl harekete geçileceğinin, hangi zamanlama ve sırayla nelerin yapılacağının önceden planlanmış halini ifade eder. Olaya neden olan tehdidin türüne göre, farklı müdahale işlemlerini dikkate alan alternatifli planlama yapılması bu kapsamdadır.

c.Psiko-sosyal müdahale (psikolojik ilk yardım): Bütün kurum ve kuruluşlarda mağdur çocukla karşılaşan meslek elemanlarına psikolojik ilk yardım eğitimleri verilmesi. Böylece, mağdur çocuk için psiko-sosyal destek – müdahalesinin ilk aşamada başlatılması. Ek olarak, psikolojik ilk yardım eğitimleri için kurumlar arası bir standart sağlanması. Vakanın özelliğine göre gereken psiko-sosyal müdahalenin uygulanması için Psiko-sosyal müdahalenin vaka yönetimi içinde ele alınması.

SONUÇ 7: HİZMET KALİTESI ve HESAP VEREBİLİRLİK:

Bu alandaki kurum ve kuruluşların hizmet kalitesi ve faaliyetlerinin sorumluluğunu almaları ile ilgili bir sistem geliştirilmemiştir.

ÖNERİLER:

a. Sektörler arası koordineli çalışmanın ve sunulan hizmet kalitesinin değerlendirilebilmesi için göstergeler geliştirilmesi.

b. Kalite ve hesap verebilirlik göstergelerinin kurumlar arası katılımcı bir yaklaşım ile ülkemize uygun şekilde geliştirilmesi.

BİTİRİRKEN

Çocuk ihmal ve istismarı ülkemizde yaygın, ciddiye alınması gereken, ama önlenebilir bir toplumsal sorundur. Bu konuda herkesin yapabileceği birtakım aktiviteler olmakla beraber kamu kurum ve kuruluşları bağlamında atılması gereken çok önemli adımlar bulunmaktadır. Bu adımların atılmasında karar vericilerin ve kamu görevlilerinin görevi ve sorumluluğu bulunurken, STK'lar, üniversiteler, donör kuruluşların vb. kuruluşların da somut ve ülkemize uyarlanabilir öneriler ile karar vericileri desteklemesi önemlidir. Vatandaşların da çocuk ihmal ve istismarı konusunda adım atılmasını talep etmek ve izlemek hakkı ve sorumluluğu bulunmaktadır[12].

[12] Turkmen Sanduvac Z ve diğerleri. (2016). Çok Geç Olmadan Çocuk İstismarına Dur De! Çalıştay Raporu. / Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.nirengidernegi.org/wp-content/uploads/2016/07/NİRENGİ-DERNEĞİ-MERSİN-ÇOCUK-İSTİSMARI-ÇALIŞTAY-KİTAP-FORMATI.pdf / Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

EK 1: GÖRÜŞÜLEN KURUM ve KURULUŞLAR (alfabetik sıra ile)

- Baro Çocuk Hakları Merkezi
- Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı
- İçişleri Bakanlığı, Emniyet Gen. Md.lüğü, İl Emniyet Md.lüğü, Çocuk Şube Md., Çocuk Büro Amirliği (ÇBA)
- İl ASP Md.lüğü, Çocuk Hizmetleri-Sosyal Hizmetler Şube Md.lüğü
- İl MEM RAM
- İl Sağlık Md.lugu, Mersin Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM)
- Mersin Üniversitesi Tip Fakültesi, Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi(ÇKUAM)

EK 2: REFERANSLAR ve DAHA FAZLA OKUMA

ASPB. (2011) Teşkilat ve görevleri Hakkında KHK. Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat//ulusal-mevzuat/kanun-hukmunde-kararnameler/aile-ve-sosyal-politikalar-bakanliginin-teskilat-ve-gorevleri-hakkinda-kanun-hukmunde-kararname
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

ASPB. (2013). Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı: 2013-2017.
Çevrimiçi Erişim Sitesi:
http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/54ad4cd6369dc5dac028bda2/ulusalcocukhaklaristratejibelgesiveeylemplani.pdf
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

Crown Prosecution Service (CPS). (2013). Guidelines on Prosecuting Cases of Child Sexual Abuse.
Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/child_sexual_abuse/
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü / Büro Amirliği Kuruluş, Görev Ve Çalişma Yönetmeliği. Çevrimiçi Erişim Sitesi: www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/04/20010413.htm
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

Global Child Protection Working Group. (2014). The Role of Case Management in the Protection of Children: A Guide for Policy & Programme Managers And Caseworkers. Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.cpcnetwork.org/wp-content/uploads/2014/08/CM_guidelines_ENG_.pdf
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

TC MEB ve AB. (2015). Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Teknik Destek Projesi Eğitim Ortamlarinda Şiddetin Önlenmesi Strateji Ve Eylem Planı. Çevrimiçi Erişim Sitesi:
http://siddetinonlenmesi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/17120747_1.1.12_strateji_raporu.pdf
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK). (2014).Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocuklara ait veriler. Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21544
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

Türkmen Sanduvac.Z ve diğerleri. (2016). Çok Geç Olmadan Çocuk İstismarına Dur De! Çalıştay Raporu .Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.nirengidernegi.org/wp-content/uploads/2016/07/NI%CC%87RENGI%CC%87-DERNEGI%CC%87-MERSI%CC%87N-C%CC%A7ALIS%CC%A7TAY-KI%CC%87TAP-FORMATI.pdf
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

UNICEF. (2011). Hastane Temelli Çocuk Koruma Merkezleri İçin Başvuru Kitabı İhmal ve İstismara Uğrayan Çocuğa Bütüncül Yaklaşım.
Çevrimiçi Erişim Sitesi:http://cokmed.org/_ekurs/uploads/1_koruma_merkezi.pdf
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

UNICEF.(2013). Türkiye'de Çocuklar için Adalet. Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/7.%20VAKA%20TEMELL%C4%B0%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20K%C4%B0TABI.pdf
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

UNICEF. (2013) Türkiye'de Çocuklar için Adalet. Hukukçular için El Kitabi. Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/5.%20HUKUK%C3%87ULAR%20%C4%B0%C3%87%C4%B0N%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20K%C4%B0TABI.pdf
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

UNICEF. (2013) Türkiye'de Çocuklar için Adalet. Sosyal Çalışma Görevlileri için Eğitim Kitabı. Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://www.unicef.org.tr/vera/app/var/files/s/o/sosyal-calisma-gorevlileri-icin-egitim-kitabi.pdf Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

UNICEF. (2014) Engaging Stakeholders On Children's Rights. Çevrimiçi Erişim Sitesi:
http://www.unicef.org/csr/css/Stakeholder_Engagement_on_Childrens_Rights_021014.pdf
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

Uğurlu Z,ve Gulsen İ. (2014). Çocuk Hakları ve Hukuki Bağlamda Çocuğun İhmal ve İstismardan Korunması.
Çevrimiçi Erişim Sitesi: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ijoses/article/view/5000121617
Çevrimiçi Erişim Tarihi: 6.10.2016

Kingdom of the Netherlands

Rapor Tasarım
İdil Türkmen